

Dosar nr. 3ra-777/23 (2-22031585-01-3ra-25072023)

Instanța de fond: Judecătoria Edineț, sediul Central, judecător – N. Bobu

Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți, judecători – S. Procopciuc, D. Corolevschi, D. Stănilă

Î N C H E I E R E

29 mai 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător

Judecători

Ion Malanciuc

Oxana Parfeni

Lilia Roic-Botezatu

examinând admisibilitatea recursului declarat de Moraru Victor,
în cauza civilă la acțiunea în contencios administrativ înaintată de Moraru Victor împotriva Consiliului sătesc Trinca, raionul Edineț privind anularea actului administrativ, obligarea emiterii actului administrativ,
împotriva deciziei din 28 februarie 2023 a Curții de Apel Bălți, prin care a fost respinsă cererea de apel depusă de Moraru Victor și menținută hotărârea din 25 august 2022 a Judecătoriei Edineț, sediul Central,

c o n s t a t ă:

La 04 martie 2022, Moraru Victor a înaintat acțiune în contencios administrativ către Consiliul sătesc Trinca, raionul Edineț privind anularea actului administrativ, obligarea emiterii actului administrativ.

În motivarea acțiunii reclamantul a relatat că, după 28 iunie 1940, pe teritoriul de astăzi al Republicii Moldova au fost efectuate deportări, strămutări în masă a populației locale peste hotarele Republicii Moldova, în diferite regiuni ale fostei Uniuni Sovietice: la 13 iunie 1941; la 06 iulie 1949 și la 01 aprilie 1951. Aceste evenimente au avut loc în condițiile Celui de-al Doilea Război Mondial și în perioada imediat următoare. Din satul Trinca au fost deportate circa 100 persoane.

În anul 2016, din inițiativa persoanelor represate, în satul Trinca a fost constituită o comisie menită să contribuie la instalarea monumentului consacrat memoriei celor deportați. Președinte al fostei comisii a fost ales Moraru Victor.

La 07 decembrie 2021, comisia s-a adresat către Consiliul sătesc Trinca cu o cerere privind acordarea terenului pentru ridicarea monumentului pe teritoriul din centrul satului, pe terenul unde se mai află 2 monumente: un monument consacrat ostașilor originari din Trinca, căzuți în perioada 01 septembrie 1939 – 02 septembrie 1945; un monument consacrat unui ostaș-originar din Trinca, căzut în războiul din Afganistan în anul 1987 - Sorocan Vasile.

La 09 decembrie 2021, Consiliul sătesc Trinca a adoptat decizia nr. 6.3/3 „Cu privire la edificarea monumentului în memoria victimelor represiunilor politice, băștinași din satul Trinca, r. Edineț”.

În opinia reclamantului, această decizie este incompletă, nu corespunde în totalitate prevederilor Legii monumentelor de for public nr. 192 din 30 septembrie 2011. În același timp, decizia dată nu indică nici locul amplasării monumentului, nici suprafața terenului, nici sursele de finanțare. Prin urmare decizia Consiliului sătesc Trinca nr. 6.3/3 din 09 decembrie 2021 nu poate fi executată.

La 05 ianuarie 2022, reclamantul s-a adresat către Consiliul sătesc Trinca cu cererea prealabilă nr. 124, prin care a solicitat modificarea deciziei nr. 6.3/3 din 09 decembrie 2021, dar răspuns nu a primit.

Reieșind din cele expuse, reclamantul Moraru Victor a solicitat anularea/modificarea deciziei nr. 63/3 din 09 decembrie 2021 în așa fel, ca în noua redacție să conțină următoarele: obligativitatea Consiliului sătesc Trinca de a acorda teren pentru instalarea monumentului victimelor represiunilor politice, anume pe teritoriul din perimetrul unde se află monumentul ostașilor căzuți în anii războiului 1939–1945 și monumentul consăteanului Sorocan Vasile, căzut în Afganistan în anul 1987; obligativitatea Consiliului sătesc Trinca să finanțeze integral cheltuielile privind proiectarea, procurarea, transportarea și instalarea pe teritoriul menționat a monumentului consacrat victimelor reabilite a represiunilor politice, originare din satul Trinca; obligarea Consiliului sătesc Trinca să întreprindă toate măsurile de rigoare pentru ca monumentul dat să obțină calitatea de monument de for public, cu înscrierea lui ulterioară în Registrul de stat al monumentelor de for public, ca obiect de patrimoniu al statului, ca obiect de valoare istorică, științifică și artistică.

Prin hotărârea din 25 august 2022 a Judecătorei Edineț, sediul central, acțiunea în contencios administrativ s-a respins ca neîntemeiată.

Prin decizia din 28 februarie 2023 a Curții de Apel Bălți, a fost respinsă cererea de apel depusă de Moraru Victor și menținută hotărârea din 25 august 2022 a Judecătorei Edineț, sediul Central.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că drept temei de nulitate a deciziei Consiliului sătesc Trinca raionul Edineț nr. 6.3/3 din 09 decembrie 2021 „Cu privire la edificarea monumentului în memoria victimelor represiunilor politice, băștinași din satul Trinca, r. Edineț”, s-a invocat că aceasta este incompletă, nu conține informații privind locul amplasării monumentului, suprafața terenului, sursele de finanțare și nu corespunde Legii nr.192 din 30 septembrie 2011 cu privire la monumentele de for public.

La caz, instanța de apel a menționat că autoritatea publică emitentă, după depunerea acțiunii în judecată de către Moraru Victor, la 10 martie 2022, a adoptat decizia nr.1.3/9 „Cu privire la cererea cet. Moraru Victor” prin care a decis: 1) Se acceptă edificarea monumentului în memoria victimelor represiunilor politice, băștinași din satul Trinca, r. Edineț pe terenul liber în perimetrul spațiului pe care se află monumentul consacrat ostașilor decedați la Marele Război pentru Apărarea Patriei din anii 1941-1945; 2) Se împuternicește d-nul Victor Moraru până la 01 august 2022 să prezinte proiectul și devizul de cheltuieli pentru edificarea monumentului; 3) De a include în proiectul bugetului pentru anul 2023 suma necesară pentru edificarea monumentului conform proiectului și devizului de cheltuieli.

Prin urmare, conținutul deciziei contestate nr. 6.3/3 din 09 decembrie 2021 „Cu privire la edificarea monumentului în memoria victimelor represiunilor politice, băștinași din satul Trinca, r. Edineț” a fost completat prin decizia ulterioară nr. 1.3/9

din 10 martie 2022 „Cu privire la cererea cet. Moraru Victor”, în care s-a indicat locul amplasării monumentului solicitat spre edificare, care corespunde celui menționat în cererea prealabilă; la fel, autoritatea publică s-a referit și la cheltuielile care urmează a fi suportate în legătură cu edificarea monumentului, stipulând includerea în proiectul bugetului pentru anul 2023 a sumei necesare, conform proiectului și devizului de cheltuieli, acordând împuterniciri pentru prezentarea acestor acte lui Moraru Victor, până la 01 august 2022.

În consecință, instanța de apel a conchis că cererea prealabilă a lui Moraru Victor a fost satisfăcută și temei de anulare a actului administrativ - decizia nr. 6.3/3 din 09 decembrie 2021 „Cu privire la edificarea monumentului în memoria victimelor represiunilor politice, băștinași din satul Trinca, r. Edineț” nu a fost stabilit. Totodată, s-a respins argumentul apelantului potrivit căruia actul administrativ emis ulterior – decizia nr. 1.3/9 din 10 martie 2022 „Cu privire la cererea cet. Moraru Victor” la fel ar conține lacune, deoarece obiectul de examinare al prezentei acțiuni constituie declararea nulității altui act administrativ.

La 30 martie 2023, Moraru Victor a expediat prin intermediul poștei recursul nemotivat împotriva deciziei din 28 februarie 2023 a Curții de Apel Bălți, solicitând admiterea cererii de recurs, casarea deciziei instanței de apel, cu pronunțarea unei noi decizii de admitere integral a acțiunii.

La 22 septembrie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat copia cererii de recurs Consiliului s. Trinca, r. Edineț, însă acesta nu și-a exercitat dreptul de a se expune asupra recursului printr-o referință.

Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), a fost modificat cadrul normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție, inclusiv Cartea a treia ”Procedura contenciosului administrativ” din Codul administrativ, în special prevederile cu privire la temeiurile recursului.

Totuși, art. XI alin. (3) din Legea menționată, prevede că recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

În conformitate cu art. 246 alin. (1) și (2) lit. e) din Codul administrativ (în redacția de până la 01 septembrie 2023), Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs. Dacă este inadmisibil, recursul se declară ca atare printr-o încheiere. Recursul se declară inadmisibil în special când motivarea recursului nu a fost depusă sau a fost depusă după expirarea termenului prevăzut la art. 245 alin. (2).

În conformitate cu art. 245 alin. (1) și (2) din Codul administrativ (în redacția de până la 01 septembrie 2023), recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Totodată, regulile generale ce țin de calcularea termenelor în materie de contencios administrativ sunt reglementate prin prisma art. 195 din Codul administrativ potrivit căroră procedura acțiunii în contenciosul administrativ se

desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169-171.

În conformitate cu art. 110 din Codul de procedură civilă, termen de procedură este intervalul, stabilit de lege sau de judecată (judecător), în interiorul căruia instanța (judecătorul), participanții la proces și alte persoane legate de activitatea instanței trebuie să îndeplinească anumite acte de procedură ori să încheie un ansamblu de acte.

Conform art.111 alin.(1)-(4) din Codul de procedură civilă, actele de procedură se efectuează în termenul prevăzut de lege. În cazul în care nu este stabilit prin lege, termenul de procedură se fixează de către instanța judecătorească. Termenul de procedură se instituie prin indicarea unei date calendaristice, datei comunicării actului de procedură, a unei perioade sau prin referire la un eveniment viitor și cert că se va produce. În ultimul caz, actul de procedură poate fi efectuat în decursul întregii perioade. Dacă începutul curgerii termenului este determinat de un eveniment sau moment în timp care va surveni pe parcursul zilei, inclusiv de comunicarea actului de procedură, atunci ziua survenirii evenimentului sau a momentului nu se ia în considerare la calcularea termenului. Dacă începutul curgerii termenului se determină prin începutul unei zile, această zi se include în termen.

Potrivit art.113 din Codul de procedură civilă, dreptul de a efectua actul de procedură încetează odată cu expirarea termenului prevăzut de lege ori stabilit de instanța de judecată. Nerespectarea termenului atrage după sine decăderea din dreptul de a efectua actul de procedură, dacă legea nu prevede altfel.

Pornind de la prevederile legale menționate supra, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că termenele procedurale stabilesc regimul optim pentru realizarea justiției, fiind o modalitate de ordonare a realizării acțiunilor procedurale și fortificarea securității raporturilor juridice. Exercitarea unui drept de către titularul său nu poate avea loc decât într-un anumit cadru, prestabilit de legiuitor, cu respectarea anumitor exigențe, căror li se subsumează și instituirea unor termene, după a căror expirare valorificarea respectivului drept nu mai este posibilă.

Potrivit art. 223 din Codul administrativ, hotărârile și alte acte de dispoziție prin care se stabilesc termene, precum și numirea ședințelor și citațiile se notifică participanților la proces conform art. 96-114.

Conform art. 96 alin. (1) din Codul administrativ, notificările și comunicările către participanții la procedura administrativă se realizează în orice formă de comunicare adecvată, rapidă și eficientă din punctul de vedere al costurilor. Comunicarea prin mijloace electronice are prioritate dacă este adecvată obiectului comunicării și acceptată de participantul la procedură.

Potrivit art. 97 alin. (3) din Codul administrativ, autoritatea publică poate alege între următoarele forme de notificare: a) notificare prin act de recunoaștere a recepționării; b) notificare prin poștă cu act de notificare; c) notificare prin poștă cu scrisoare recomandată; d) notificare prin poștă electronică sau prin mijloace electronice de comunicație dedicate.

Din prevederile art.110¹ alin.(1) și (5) din Codul administrativ rezultă că, notificarea prin poșta electronică la adresa electronică a persoanei care urmează a fi notificată se efectuează prin transmiterea înscrisului de notificat în formă de document electronic, cu aplicarea semnăturii electronice de persoana responsabilă din cadrul autorității publice. Notificarea prin poșta electronică se efectuează dacă

adresa poștală a fost indicată prealabil de persoana notificată. Notificarea prin poștă electronică este echivalentă cu notificarea de substituție prin introducerea în cutia poștală. Confirmarea recepției notificării, emisă în mod automatizat de sistemul informațional sau de alt mijloc electronic de comunicație dedicat, probează notificarea.

Potrivit art. 114 din Codul administrativ, dacă o notificare a înscrisului, care îndeplinește condițiile de formă, nu poate fi probată sau dacă înscrisul a ajuns cu încălcarea prevederilor obligatorii de notificare, atunci acesta se consideră notificat din momentul în care într-adevăr a ajuns la persoana care urma să fie notificată.

Instanța de recurs constată că decizia Curții de Apel Bălți a fost pronunțată la 28 februarie 2023, dispozitivul fiind notificat recurentului la 16 martie 2023 (f.d. 58), iar decizia motivată la 10 iulie 2023 (f.d. 62).

Se reține că, la 03 iulie 2023, decizia integrală a Curții de Apel Bălți din 28 februarie 2023, a fost publicată pe Portalul Național al Instanțelor de Judecată: <https://cac.instante.justice.md/>.

Cele menționate supra, atestă faptul că termenul de 30 de zile prevăzut la art. 245 alin. (2) din Codul administrativ (în redacția de până la 01 septembrie 2023), pentru prezentarea motivării recursului, a început să curgă din data de 11 iulie 2023, ziua imediat următoare de la data notificării recurentului a deciziei integrale a instanței de apel, și a expirat la 09 august 2023, aceasta fiind ultima zi de depunere a recursului motivat.

În pofida celor enunțate, Moraru Victor nu s-a conformat prevederilor legale și nu a prezentat motivarea recursului în termenul legal prevăzut la art. 245 alin. (2) din Codul administrativ (în redacția de până la 01 septembrie 2023). Or, fiind cel interesat de soluționarea cauzei în ordine de recurs, recurentul trebuia să întreprindă toate măsurile necesare de a-și proteja dreptul de acces la instanță după cum sugerează și jurisprudența CEDO, prin efectuarea actului de procedură până la expirarea termenului prevăzut de lege, la caz, prin prezentarea motivării recursului în conformitate cu art. 245 alin. (2) din Codul administrativ (în redacția de până la 01 septembrie 2023).

Drept consecință, intervine aplicarea sancțiunii procedurale prevăzută la art. 246 alin. (2) lit. e) din Codul administrativ (în redacția de până la 01 septembrie 2023), de declarare a recursului inadmisibil.

Conform art. 24 alin. (1) din Codul administrativ, participanții la procedura administrativă și procedura de contencios administrativ trebuie să își exercite drepturile și să își îndeplinească obligațiile cu bună-credință, fără a încălca drepturile procesuale ale altor participanți. Buna-credință prezumă că partea este obligată să respecte termenele prevăzute de lege, or, termenul de recurs prevăzut la art. 245 din Codul administrativ (în redacția de până la 01 septembrie 2023), este considerat un termen imperativ, absolut și peremptoriu, astfel că nerespectarea acestuia atrage ca și consecință după sine decăderea părții din dreptul de a mai exercita această cale de atac.

Din cele constatate rezultă că, nerespectarea termenului de prezentare a motivării recursului se datorează în exclusivitate comportamentului pasiv al recurentului care trebuia să dea dovadă de responsabilitate și atitudine activă, folosindu-se cu bună-credință de drepturile și obligațiile sale procedurale, pentru a nu omite termenul legal de prezentare a recursului motivat.

În atare circumstanțe, soluția de declarare a recursului depus de Moraru Victor drept inadmisibil, este compatibilă cu respectarea prevederilor Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, având în vedere că prelungirea nejustificată a termenului pentru exercitarea recursului ar leza principiul securității raporturilor juridice.

În circumstanțele menționate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a declara recursul depus de Moraru Victor ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 230 și art. 246 din Codul administrativ, completul de judecată,

d i s p u n e:

Recursul înaintat de Moraru Victor se declară inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Ion Malanciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Lilia Roic-Botezatu